

**„Podľa telesného vnímania – podľa vnímania Duchom“:
Rim 1,1-7 v skorších prekladoch a v novom slovenskom preklade**

JURAJ FENÍK

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV
Dúbravská cesta 9
841 04 Bratislava
juraj.fenik@savba.sk

Abstract

In 2013 the Slovak Conference of Catholic Bishops initiated the work on a new translation of the Bible based on original languages. Biblical scholars in Slovakia, especially members of the Center for the Study of Biblical and Near Eastern World in Košice, have recently launched a project of the translation of Paul's authentic letters, guided by the insights of the most recent exegetical literature. As a sample of their work, this article shows the challenges faced by a translator of Paul, especially semantic and syntactic ambiguity. It does so with the example of the epistolary praescriptio of Romans (1,1-7).

Keywords: Letter to the Romans, praescriptio, translation, syntax, multivalence

Z podnetu Konferencie biskupov Slovenska z roku 2013 iniciovať medzi slovenskými biblistami nový preklad Písma z pôvodných jazykov do spisovnej slovenčiny sa na Slovensku rodí nový preklad autentických Pavlových listov, ktorý nasleduje po práci na evanjeliách podľa Lukáša a Jána. Inštitucionálne je zastrešený košickým Centrom pre štúdium biblického a blízkovýchodného sveta a Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV,¹ pričom na ňom spolupracujú aj ďalší slovenskí biblisti. Jednou z výziev pre moderného prekladateľa Pavlových listov či iných biblických korpusov, je popasovať sa s významovou viacznačnosťou rôznych termínov a konštrukcií.

¹ Štúdia je výstupom projektu APVV-20-0130 „Biblický text a jeho terminologické diskurzy v modernom spisovnom jazyku. Na príklade Listov apoštola Pavla“.

Na príklade epistolárneho preskriptu Listu Rimanom (1,1-7) tento článok poukazuje na významovú viacznačnosť niektorých Pavlových termínov a spojení v tomto texte,² ponúka možnosti ich prekladu a porovnáva nový navrhovaný preklad – samozrejme stále iba v prvej pracovnej verzii – s existujúcimi slovenskými a cudzojazyčnými verziami. Pri práci na novom preklade sa prekladateľský tím okrem iných spoľahlivých komentárov opiera predovšetkým o moderný dvojzväzkový komentár na List Rimanom od Michaela Woltera (2014, 2019). Vďaka mimoriadnej kvalite lingvistických analýz toto dielo slúži ako argumentačná báza pre pripravovanú slovenskú verziu.

1. Rim 1,1 („vybraný na hlásanie evanjelia, ktoré pochádza od Boha“)

Tak ako iné Pavlove listy, aj List Rimanom sa začína epistolárnym preskriptom, ktorého prvou časťou je *superscriptio* – identifikácia odosielateľa. Jedine v Liste Rimanom sa nachádzajú až tri kvalifikácie Pavla, z ktorých tretia znie ἀφορισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ. Genitív εὐαγγέλιον θεοῦ skrýva dva problémy, ktoré ovplyvňujú preklad. Prvým z nich je fakt, že podstatné meno εὐαγγέλιον je ukázkou metonymie a zastupuje akt hlásania evanjelia. Nový návrh vystihuje tento jav návrhom „vybraný na hlásanie Božieho evanjelia,“ čo je iba reformulácia SSV („vybraný hlásať Božie evanjelium“). Podobne formuluje SEP („oddelený zvestovať evanjelium Božie“) a BOT („určený hlásať Božie evanjelium“).³ Iné verzie – ROH („oddelený k evanjeliu nášho Boha“) a SEB („vybraný pre Božie evanjelium“) – však prekladajú doslovne⁴ a evidentne nevnímajú metonymický charakter termínu εὐαγγέλιον, čo lepšie vystihuje navrhovaný preklad.

Druhou výzvou je určiť, o aký typ genitívu ide v prípade εὐαγγέλιον θεοῦ.⁵ S istotou nejde o subjektový genitív v zmysle evanjelia, ktoré ohlasuje Boh, čo by bolo logickou absurditou. Najpravdepodobnejšie možnosti sú genitív pôvodu, čo by slovenčina vyjadrila spojením „evanjelium, ktoré pochádza od Boha,“ a príbuzný genitív autora, čomu by korešpondovala formulácia „evanjelium, ktorého autorom je Boh.“⁶ K tejto interpretácii sa prikláňa aj nový navrhovaný preklad.

² Komentátori sa niekedy pristavujú aj pri tých spojeniach v Rim 1,1-7, ktoré nie sú významovo mnohoznačné a nie je pádny dôvod pre zmenu v preklade. Napr. John D. HARVEY, *Romans* (EGGNT; Nashville: B&H, 2017) 64, navrhuje interpretovať ἐν γραφαῖς ἁγίας (v. 2) v inštrumentálnom zmysle („prostredníctvom svätých písem“). Takýto návrh by duplikoval ideu inštrumentality vyjadrenú v bezprostredne predchádzajúcom διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ a zbytočne odvádzal pozornosť od zmysluplného prekladu v zmysle datívu miesta „vo svätých písmach“ – písma ako korpus, v ktorom sa nachádzajú Božie prísľuby – , ktorý sa štandardne vyskytuje v iných verziách: KJV/NRSV/NAS („in the holy scriptures“); EIN („in den heiligen Schriften“); TOB („dans les Ecritures saintes“).

³ Ako aj EIN („ausgewählt, das Evangelium Gottes zu verkündigen“); TOB („mis à part pour annoncer l'Évangile de Dieu“).

⁴ Tak je tomu aj vo väčšine cudzojazyčných verzií.

⁵ V bezprostrednom kontexte Pavol používa aj výraz εὐαγγέλιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (1,9), čo je určite objektový genitív („evanjelium/hlásanie evanjelia o jeho synovi“).

⁶ Výraz εὐαγγέλιον θεοῦ sa v Pavlových autentických listoch nachádza ešte v 1 Sol 2,2.8.9; 2 Kor 11,7; Rim 15,16. K interpretácii v zmysle genitívu autora alebo pôvodu sa pri uvedených textoch prikláňa väčšina vedcov, napr. BDF §163; C. E. B. CRANFIELD, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans. Volume I: Introduction and Commentary on Romans I–VIII* (ICC; London: T & T Clark, 1975) 55 n. 1; James D. G. DUNN, *Romans 1–8* (WBC 38A; Dallas: Word, 1988) 10; Ernst G. HOFFMAN – Heinrich von SIEBENTHAL, *Griechische Grammatik zum Neuen Testament* (Rie-

Podporou pre tento argument je hneď nasledujúca vzťažná veta vo v. 2, v ktorom Pavol hovorí o Bohu ako o tom, ktorý evanjelium o svojom Synovi už dávno prisľúbil v Písmach, a teda je jeho pôvodcom. Podľa Woltera by ani interpretácia v zmysle objektového genitívu alebo genitívu kvality nebola scestná.⁷ V prvom prípade by preklad znel „evanjelium o Bohu“⁸ a v druhom „Božie evanjelium“. Prvý preklad by vyjadroval, že predmetom evanjelia hlásaného Pavlom je Boh a jeho spasné konanie prostredníctvom Ježiša Krista v prospech ľudstva, čo by vôbec neprotirečilo Pavlovej koncepcii spásy. Druhý preklad by naznačoval, že Pavlovo hlásanie evanjelia má Božie kvality – možno moc a účinnosť.

2. Rim 1,3-4 („podľa telesného vnímania – podľa vnímania Duchom“)

Vo veršoch 3-4 Pavol definuje obsah svojho hlásania – evanjelium je o Božom synovi (περι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ), ktorého bližšie opisujú dve paralelné participiálne konštrukcie (v. 3: τοῦ γενομένου/v. 4: τοῦ ὀρισθέντος). Prvá hovorí o jeho ľudskej identite a druhá o božskej. Text naznačuje kontrast medzi dvoma výpoveďami použitím opozitných predložkových väzieb κατὰ σάρκα – κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύνης. Na prvý pohľad sa zdá, že tieto konštrukcie vyjadrujú dva spôsoby Ježišovej existencie a ide teda o antropologické výrazy. Podľa tela Ježiš pochádzal z Dávidovho potomstva a podľa Ducha bol po vzkriesení ustanovený ako Boží syn v moci. Takéto chápanie sa odráža vo väčšine prekladov a štúdií.⁹

Podľa Woltera však dualizmus κατὰ σάρκα – κατὰ πνεῦμα modálne vyjadruje dva spôsoby nazerania na istú skutočnosť.¹⁰ Jeho návrh podporuje fakt, že slovo **σάρξ** môže mať význam „ľudský, povrchný pohľad“¹¹ a **spojenie** κατὰ σάρκα môže aj

hen: Immanuel, 1985) 229; Arland J. HULTGREN, *Paul's Letter to the Romans: A Commentary* (Grand Rapids: Eerdmans, 2011), 43; Stefan SCHREIBER, *Der erste Brief an die Thessalonicher* (ÖTKNT 13/1; Gütersloh: Gütersloher, 2014) 136; Frank THIELMAN, *Romans* (ZECNT 6; Grand Rapids: Zondervan, 2018) 59. Nesprávna interpretácia však niekedy vedie k mätúcim formuláciám, a to najmä vtedy, keď autori chcú v texte vidieť viac významov naraz. Napr. HARVEY, *Romans*, 64: „θεοῦ is both a genitive of source and an objective genitive“. Alebo Frank J. MATERA, *II Corinthians: A Commentary* (NTL; Louisville: Westminster John Knox, 2003), 245: “The phrase *to tou theou euangelion* is taken as a subjective genitive: God's own gospel; God's good news about what God did in Christ”. Porov. aj Jeffrey A. D. WEIMA, *1–2 Thessalonians* (BECNT; Grand Rapids: Baker Academic, 2014) 133.

⁷ Michael WOLTER, *Der Brief an die Römer. Teilband 1: Röm 1–8* (EKK 6/1; Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2014) 83. Za objektový genitív sa prihovára aj Antonio PITTA, *Lettera ai Romani: Nuova versione, introduzione e commento* (I libri biblici: Nuovo Testamento 6; Milano: Paoline, 2001) 46.

⁸ Ako v Mk 1,14. E.g., Robert H. GUNDRY, *Mark: A Commentary on his Apology for the Cross* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993) 68-69.

⁹ Väzba κατὰ σάρκα by mohla naznačovať krehkosť, slabosť a pominuteľnosť Ježišovej existencie, čo Norbert BAUMERT, *Christus – Hochform von ›Gesetz‹: Überstezung und Auslegung des Römerbriefes* (Paulus neu gelesen; Würzburg: Echter, 2012) 13, vhodne formuluje variantom „in einer schwachen menschlichen Existenz“. Jej náprotivok, κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύνης, by mal pravdepodobne zmysel navrhovaný Cranfieldom: inštalovanie Syna v moci bolo umožnené mocou Ducha Svätého. CRANFIELD, *Romans I–VIII*, 63-64. Ojedinelý názor na κατὰ πνεῦμα ἀγιοσύνης ponúka Marie-Joseph LAGRANGE, *Saint Paul. Épitre aux Romains* (EBib; Paris: Gabalda, 1916) 7: „... πνεῦμα ἀγιοσύνης est une qualité inhérente au Christ, sa sainteté suréminente“.

¹⁰ WOLTER, *Der Brief an die Römer*, 86. Túto možnosť už skôr pripúšťal Douglas J. MOO, *The Epistle to the Romans* (NICNT; Grand Rapids: Eerdmans, 1996) 47.

¹¹ Helena PANCZOVÁ, *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov* (Bratislava:

inde u Pavla označovať ľudské, povrchné, nedostatočné hodnotenie istých realít.¹² Uvedený výraz v Rim 1,3 teda označuje ľudské vnímanie Ježišovej ľudskej reality – jeho pôvod z Dávidovho potomstva. Tento fakt sa dá v slovenčine zachytiť formuláciou ako „o svojom Synovi, ktorý podľa ľudského vnímania pochádza z Dávidovho potomstva“ alebo „o svojom Synovi, ktorý z ľudského pohľadu pochádza z Dávidovho potomstva“. Analogicky väzba κατά πνεῦμα ἀγιωσύνης označuje hodnotenie Ježiša, ktoré umožňuje Boží Duch. Pavol tu vyjadruje myšlienku, že len vďaka pôsobeniu Ducha dokáže človek vidieť Ježiša ako Božieho syna s jedinečným vzťahom k Otcovi – ako Syna inštalovaného v moci vďaka vzkrieseniu. To by slovenčina mohla formulovať napr. takto: „a podľa vnímania, ktoré sprostredkuje Duch svätosti, je prostredníctvom¹³ vzkriesenia z mŕtvych ustanovený za Božieho Syna v moci“.

3. Rim 1,5 („milosť apoštolského poslanca/poslušnosť, ktorá spočíva vo viere“)

Rétorickou figúrou hendiadys Pavol definuje dar, ktorý prijal od Krista, ako χάρις καὶ ἀποστολήν. Keďže pri tejto figúre ide o vyjadrenie jednej skutočnosti dvoma slovami zviazanými spojku, pričom druhý termín je vysvetlením prvého, je vhodné jej zmysel zachytiť formuláciou ako „milosť/dar apoštolátu“ alebo „milosť/dar, teda apoštolát/apoštolské poslanie“.¹⁴ Týmto spôsobom to formuluje SEP („milosť apoštolského poslanca“) a BOT („milosť, že sme apoštolmi“).¹⁵ S istotou tu Pavol nehovorí o dvoch daroch, ako je tomu v prípade SSV („milosť a apoštolský úrad“) a ROH/SEP („milosť a apoštolstvo“).¹⁶

Pri spojení εἰς ὑπακοὴν πίστεως ide o epexegetický genitív¹⁷ – podstatné meno v genitíve bližšie udáva význam nominatívu¹⁸. V novom preklade sa to zachytáva

Lingea, 2012) 1098.

¹² Napr. 2 Kor 5,16.

¹³ Aj keď sa predložka ἐκ v spojení ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν často interpretuje v časovom („od [jeho] vzkriesenia z mŕtvych“), ako napr. CRANFIELD, *Romans I–VIII*, 62; HARVEY, *Romans*, 64, alebo v kauzálnom význame („kvôli vzkrieseniu z mŕtvych/na základe vzkriesenia z mŕtvych“), čo zastáva napr. MOO, *Romans*, 49 n. 47, môže mať aj inštrumentálny význam („skrze vzkriesenie z mŕtvych“, „prostredníctvom vzkriesenia z mŕtvych“, „pomocou vzkriesenia z mŕtvych“), ktorý lepšie vyjadruje fakt, že Boh použil vzkriesenie Ježiša ako prostriedok na jeho inštaláciu v moci. Táto verzia je ponúkaná v novom preklade. V angličtine by sa možno hodil výraz „by virtue of his resurrection from the dead“ alebo „by the resurrection from the dead“ (ASV). Podobný inštrumentálny význam sa dá identifikovať v Lk 16,9 ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας („robte si priateľov prostredníctvom nespravodlivej mamony“), ako to má napr. ASV („make to yourselves friends by means of the mammon of unrighteousness“).

¹⁴ Aj CRANFIELD, *Romans I–VIII*, 65–66; DUNN, *Romans 1–8*, 17; Joseph A. FITZMYER, *Romans: A New Translation with Introduction and Commentary* (AB33; New York: Doubleday, 1993) 237; Alain GIGNAC, *L'épître aux Romains* (Commentaire biblique: Nouveau Testament 6; Paris: Cerf, 2014) 85; Richard N. LONGENECKER, *The Epistle to the Romans: A Commentary on the Greek Text* (NIGTC; Grand Rapids: Eerdmans, 2016) 78; MOO, *Romans*, 51; Romano PENNA, *Lettera ai Romani: Introduzione, versione e commento* (Scritti delle origini cristiane 6; Bologna: Dehoniane, 2010) 24; PITTA, *Romani*, 51. Pace Robert JEWETT, *Romans: A Commentary* (Hermeneia; Minneapolis: Fortress, 2006) 109.

¹⁵ TOB („la grâce d'être apôtre“).

¹⁶ Týmto spôsobom to prekvapivo rieši aj väčšina zahraničných verzií.

¹⁷ Ten má analogickú funkciu k hendiadys.

¹⁸ Jens ADAM, *Paulus und die Versöhnung aller: Eine Studie zum paulinischen Heilsuniversalismus* (Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2009) 252 n. 49; Brendan BYRNE, *Romans* (SP 6; Colledgeville:

spojením „poslušnosť, ktorá spočíva vo viere“ alebo „poslušnosť, ktorá pozostáva z viery“. Spomedzi slovenských verzí má SEB pomerne doslovné znenie „k poslušnosti viery“; podobne ROH „poslušnosti viery“; SSV „poslušne uverili“; SEP „k poslušnosti vo viere“. Žiaden z nich nevystihuje myšlienku, ktorá sa skrýva za Pavlovou genitívnou formuláciou. Identifikácia poslušnosti s vierou figuruje aj inde u Pavla, čo podporuje navrhovaný preklad. V samom Liste Rimanom sa nachádza napr. v 10,16 (οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;), kde pod poslušnosťou evanjeliu Pavol rozumie odpoveď viery na hlásanie evanjelia. Myšlienková blízkosť verša 16,19 (ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο) k veršu 1,8 (ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ) poukazuje na rovnocennosť slov „poslušnosť“ a „viera“. Aj v 15,18 má Pavol pod poslušnosťou pohanov (ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἔθνῶν) na myslí evidentne vieru pohanov.¹⁹ Teoreticky by sa dalo uvažovať aj o objektovom genitíve „poslušnosť voči viere“, čo je prípad BOT („poslušnosť viere“).²⁰ Okrem toho sa dá tento genitív chápať ako genitív pôvodu v zmysle „poslušnosť pochádzajúca z viery“. V Liste Rimanom však Pavol zvyčajne stanovuje spravodlivosť ako výsledok viery (1,17), a to môže byť protiargument voči alternatívnej genitívu pôvodu. Ďalšou možnosťou je hovoriť o genitíve kvalifikácie v zmysle „poslušnosť charakterizovaná vierou“.

Predložková väzba ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ na konci v. 5 sa podľa Woltera dá interpretovať troma rôznymi spôsobmi, pričom ani jeden z nich sa nedá vylúčiť ako nesprávna interpretácia.²¹ Po prvé, v zástupnom zmysle: Pavol by analogicky k 2 Kor 5,20 konal ako zástupca osoby²² Ježiša Krista alebo z jeho poverenia/v jeho mene. Tento zmysel pravdepodobne máme v ROH („skrze neho sme dostali milosť a apoštolstvo ... za jeho meno“).²³ Po druhé, predložka ὑπὲρ + G môže byť genitív výhody, čím by Pavol vyjadroval, že jeho hlásanie evanjelia a následné primknutie sa k viere zo strany pohanov sa deje na Ježišovu slávu – takto BOT („aby sme kázali na slávu jeho Mena“); SEP/SEB („aby sme pre Jeho meno privádzali“); SSV („aby na slávu jeho mena poslušne uverili“) – alebo preto, aby sa jeho meno/osoba stalo známym aj medzi pohanmi.²⁴ Po tretie, predložka ὑπὲρ môže

Liturgical, 1996) 46; Robert Matthew CALHOUN, *Paul's Definitions of the Gospel in Romans 1* (WUNT 2/316; Tübingen: Mohr Siebeck, 2011) 145 n. 7 <https://doi.org/10.1628/978-3-16-151815-7>; CRANFIELD, *Romans I–VIII*, 66; FITZMYER, *Romans*, 237; GIGNAC, *L'épître*, 86; HULTGREN, *Romans*, 50; PENNA, *Romani*, 24; PITTA, *Romani*, 52; Karl Friedrich ULRICH, *Christusglaube: Studien zum Syntagma und zum paulinischen Verständnis von Glaube und Rechtfertigung* (WUNT 2/227; Tübingen: Mohr Siebeck, 2007) 154; WOLTER, *Der Brief an die Römer*, 92. Úplne inovatívny pohľad ponúka BAUMERT, *Christus – Hochform von »Gesetz*, 16, podľa ktorého slovo ὑπακοή znamená „posolstvo“ a πίστις „vernosť, spoľahlivosť“ s návrhom prekladu „Botschaft von einem Trauen“. Je pochybné, či uvedené termíny majú práve takéto význam v Rim 1,5, a to znemožňuje navrhovaný preklad, ktorý nereflektujú iné verzie a štúdie.

¹⁹ V 2 Kor 10,5 Pavol hovorí o poslušnosti voči Kristovi – objektový genitív εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ – pod ktorou môže rozumieť vieru v Krista.

²⁰ To by bolo ideovo blízke k Sk 6,7: πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

²¹ WOLTER, *Der Brief an die Römer*, 94.

²² Meno (ὄνομα) je v biblickej tradícii metonymiou pre osobu.

²³ EIN („um in seinem Namen alle Heiden zum Gehorsam des Glaubens zu führen“); Dierk STARNITZKE, *Die Struktur paulinischen Denken im Römerbrief: Eine linguistisch-logische Untersuchung* (BWANT 163; Stuttgart: Kohlhammer, 2004) 40.

²⁴ Táto hypotéza má silnú podporu v ideovo a jazykovo príbuzných textoch ako Rim 15,20; Sk

naznačovať príčinu, čím by Pavol dával najavo, že k hlásaniu evanjelia ho primäl sám Ježiš. V novom preklade sa zatiaľ preferuje druhá možnosť, pretože tak medzi slovenskými, aj medzi cudzojazyčnými²⁵ verziami je najrozšírenejšia.

4. Rim 1,6 („povolání, aby ste patrili Ježišovi Kristovi“)

V 1,6 Pavol vzťažnou vetou ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς začleňuje rímskych kresťanov medzi národy, pre ktoré dostal apoštolské poslanie, a následne ich kvalifikuje genitívom κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Tri slovenské preklady evidentne berú túto väzbu v zmysle subjektového genitívu – Ježiš Kristus je ten, ktorý Rimanov povolal: SEB/BOT („ktorých povolal Ježiš Kristus“); SSV („povolání Ježišom Kristom“).²⁶ ROH a SEP prekladajú doslovne: „povolání Ježiša Krista“. Preklad v zmysle subjektového genitívu však naráža na dôležitú prekážku, ktorou je pripísanie povolania (k apoštolátu, k viere, k životu, do Božieho kráľovstva, atď.) za pomoci slovesa καλέω u Pavla. Štatistika je v tomto ohľade jasná: Ježiš Kristus sa nikde u Pavla neobjavuje ako ten, ktorý povoláva; naopak Pavol povolanie konzistentne pripisuje Bohu, čo ilustruje reprezentatívna vzorka: Rim 4,17 (ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ... καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα); 1 Kor 7,15 (ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός); Gal 1,6 (οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ); Gal 1,15 (ὁ θεὸς ὁ ... καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ); 1 Sol 2,12 (ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν); 1 Sol 4,7 (οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεός ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ). Tento fakt podporuje návrh vnímať za adjektívom κλητοὶ v Rim 1,6 činnosť Boha a interpretovať následný genitív Ἰησοῦ Χριστοῦ ako genitív vlastníctva, čoho výsledkom je návrh prekladu „povolání, aby ste patrili Ježišovi Kristovi“.²⁷

Keďže podľa Hansena a Quinna genitív vlastníctva ukazuje „possession, ownership, relation“,²⁸ text by sa dal vystihnúť aj opciou „povolání, aby ste boli vo vzťahu/v spoločenstve s Ježišom Kristom“. To by bola v podstate rovnaká myšlienka ako v 1 Kor 1,9: πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

5. Zhrnutie

9,15; 3 Jn 7. MOO, *Romans*, 53: „Ultimately, Paul ministers not for personal gain or even the benefit of his converts, but for glory and benefit of Jesus Christ his Lord“.

²⁵ CEB („bring all Gentiles to faithful obedience for his name's sake“); ESV („bring about the obedience of faith for the sake of his name“); NAB („bring about the obedience of faith, for the sake of his name“); NIV („call all the Gentiles to the obedience that comes from faith for his name's sake“); NRSV („bring about the obedience of faith among all the Gentiles for the sake of his name“); TOB („conduire à l'obéissance de la foi, à la gloire de son nom, tous les peuples païens“);

²⁶ Podobne CEP („neboť jste byli povoláni Ježíšem Kristem“); EIN („die ihr von Jesus Christus berufen seid“); IEP („chiamati da Gesù Cristo“); TOB („vous aussi que Jésus Christ a appelés“). CRANFIELD, *Romans 1–VIII*, 68; Klaus HAACKER, *The Theology of Paul's Letter to the Romans* (NTT; Cambridge: University Press, 2003) 11 <https://doi.org/10.1017/CBO9780511615467>; HOFFMAN – SIEBENTHAL, *Griechische Grammatik*, 230; Thomas R. SCHREINER, *Romans* (BECNT; Grand Rapids: Baker, 1998) 36; THIELMAN, *Romans*, 64.

²⁷ Ako NRSV („yourselves who are called to belong to Jesus Christ“). BDF § 183; DUNN, *Romans 1–8*, 19; FITZMYER, *Romans*, 238; HARVEY, *Romans*, 12; HULTGREN, *Romans*, 51; LONGENECKER, *Romans*, 83; MOO, *Romans*, 54; PITTA, *Romani*, 52.

²⁸ Hardy HANSEN – Gerald M. QUINN, *Greek: An Intensive Course* (New York: Fordham University Press, 1978) 695.

Na príklade úvodu Listu Rimanom tento článok predstavil, s akými prekladateľskými výzvami na úrovni lexiky a syntaxe sa môže stretnúť prekladateľ Pavlových listov. Už pomerne jednoduchý a krátky text (Rim 1,1-7) v sebe skrýva viacero jazykových úskalí, ktoré je nevyhnutné správne gramaticky analyzovať a potom zrozumiteľne preložiť. Článok predstavil, ako asi môže vyzeráť nový slovenský preklad problémových miest uvedeného textu a ponúkol aj porovnanie s existujúcimi prekladmi tak doma, ako aj v zahraničí. Zároveň naznačil nevyhnutnosť intenzívnej interakcie s moderným exegetickým výskumom. Predbežná pracovná verzia prekladu Rim 1,1-7 vyzerá nasledovne:

^{1,1} Pavol, sluha Ježiša Krista, povolaný za apoštola, vybraný na hlásanie evanjelia, ktoré pochádza od Boha ^{1,2} a Boh ho vopred prisľúbil prostredníctvom svojich prorokov vo svätých písmach, ^{1,3} o svojom Synovi. Ten podľa ľudského vnímania pochádza z Dávidovho potomstva ^{1,4} a podľa vnímania, ktoré umožňuje Duch svätosti, je prostredníctvom vzkriesenia z mŕtvych ustanovený za Božieho Syna v moci, o Ježišovi Kristovi, našom Pánovi. ^{1,5} Prostredníctvom neho sme dostali milosť, teda apoštolské poslanie, na poslušnosť, ktorá spočíva vo viere medzi všetkými národmi, a to kvôli jeho menu; ^{1,6} medzi nimi ste aj vy – povolání, aby ste patrili Ježišovi Kristovi. ^{1,7} Všetkým Bohom milovaným a povolaným svätým, čo sú v Ríme: Milosť vám a pokoj od Boha, nášho Otca a od Pána Ježiša Krista.

Bibliografia:

ADAM, Jens, *Paulus und die Versöhnung aller: Eine Studie zum paulinischen Heilsuniversalismus*. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2009.

BAUMERT, Norbert, *Christus – Hochform von ›Gesetz‹: Überstezung und Auslegung des Römerbriefes*. Paulus neu gelesen. Würzburg: Echter, 2012.

BYRNE, Brendan, *Romans*. SP 6. Collegeville: Liturgical, 1996.

CALHOUN, Robert Matthew, *Paul's Definitions of the Gospel in Romans 1*. WUNT 2/316. Tübingen: Mohr Siebeck, 2011. <https://doi.org/10.1628/978-3-16-151815-7>

CRANFIELD, C. E. B., *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistle to the Romans. Volume I: Introduction and Commentary on Romans I–VIII*. ICC. London: T & T Clark, 1975.

DUNN, James D. G., *Romans 1–8*. WBC 38A. Dallas: Word, 1988.

FITZMYER, Joseph A., *Romans: A New Translation with Introduction and Commentary*. AB33. New York: Doubleday, 1993.

GIGNAC, Alain, *L'épître aux Romains*. Commentaire biblique: Nouveau Testament 6. Paris: Cerf, 2014.

GUNDRY, Robert H.: *Mark: A Commentary on his Apology for the Cross*. Grand Rapids: Eerdmans, 1993.

HAACKER, Klaus, *The Theology of Paul's Letter to the Romans*. NTT. Cambridge: University Press, 2003. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511615467>

HANSEN, Hardy – Gerald M. QUINN, *Greek: An Intensive Course*. New York: Fordham University Press, 1978.

HARVEY, John D., *Romans*. EGGNT. Nashville: B&H, 2017.

HOFFMAN, Ernst G. – Heinrich von SIEBENTHAL, *Griechische Grammatik zum Neuen Testament*. Riehen: Immanuel, 1985.

HULTGREN, Arland J., *Paul's Letter to the Romans: A Commentary*. Grand Rapids: Eerdmans, 2011.

JEWETT, Robert, *Romans: A Commentary*. Hermeneia. Minneapolis: Fortress, 2006.

LAGRANGE, Marie-Joseph, *Saint Paul. Épître aux Romains*. EBib. Paris: Gabalda, 1916.

LONGENECKER, Richard N., *The Epistle to the Romans: A Commentary on the Greek Text*. NIGTC. Grand Rapids: Eerdmans, 2016.

MATERA, Frank J., *II Corinthians: A Commentary*. NTL. Louisville: Westminster John Knox, 2003.

MOO, Douglas J., *The Epistle to the Romans*. NICNT. Grand Rapids: Eerdmans, 1996.

PANCZOVÁ, Helena, *Grécko-slovenský slovník: Od Homéra po kresťanských autorov*. Bratislava: Lingea, 2012.

PENNA, Romano, *Lettera ai Romani: Introduzione, versione e comment*. Scritti delle origini cristiane 6. Bologna: Dehoniane, 2010.

PITTA, Antonio, *Lettera ai Romani: Nuova versione, introduzione e commento*. I libri biblici: Nuovo Testamento 6. Milano: Paoline, 2001.

SCHREIBER, Stefan, *Der erste Brief an die Thessalonicher*. ÖTKNT 13/1. Gütersloh: Gütersloher, 2014.

SCHREINER, Thomas R., *Romans*. BECNT. Grand Rapids: Baker, 1998.

STARNITZKE, Dierk, *Die Struktur paulinischen Denken im Römerbrief: Eine linguistisch-logische Untersuchung*. BWANT 163. Stuttgart: Kohlhammer, 2004.

THIELMAN, Frank. *Romans*. ZECNT 6. Grand Rapids: Zondervan, 2018.

ULRICH, Karl Friedrich, *Christusglaube: Studien zum Syntagma und zum paulinischen Verständnis von Glaube und Rechtfertigung*. WUNT 2/227. Tübingen: Mohr Siebeck, 2007.

WEIMA, Jeffrey A. D., *1–2 Thessalonians*. BECNT. Grand Rapids: Baker Academic, 2014.

WOLTER, Michael, *Der Brief an die Römer. Teilband 1: Röm 1–8*. EKK 6/1. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener, 2014.

doc. Dr. Juraj Feník, S.T.D.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV

Dúbravská cesta 9

841 04 Bratislava

juraj.fenik@savba.sk